

รูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาล

เยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชียงพุทธบูรณาการ

A MODEL OF INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO STRENGTHEN
THE PROFESSIONAL DUTIES OF LAY JUDGES IN THE JUVENILE
AND FAMILY COURTS, REGION VI

ดารารัตน์ จงศิริ¹

Dararat Chongsiri

พระมหาเทวินทร์ วรปัญญา (ชินนบุตร)²

Phramaha Taywin Varapanyo (Chinnabutr)

E-mail : dararatchongsiri@hotmail.com

Received: May 28, 2025 Revised: July 3, 2025

Accepted: July 9, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ทำภารกิจร่วมกันของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 และ 3) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 6 เชียงพุทธบูรณาการ ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสารร่วมกับการวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 27 รูป/คน และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า : หลักการและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ คุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมความสามัคคี 2) องค์ความรู้ที่เข้าใจธรรมชาติ

¹ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Doctor of Philosophy (Buddhist Studies) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม จังหวัดนครนายก/ Assistant Abbot of Wat Pho Kaew Benchatharam, Nakhon Nayok Province

ของมนุษย์ 3) บุคลิกภาพที่มีความสงบภายใน 4) ยึดมั่นในจริยธรรม และ 5) การเสียสละ หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ คือหลักพุทธธรรม 4 หมวด ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สร้างกรอบคิดแห่งความเมตตา อิทธิบาท 4 เป็นแรงผลักดันภายใน สังคหวัตถุ 4 เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ในทีม และสาราณียธรรม 6 เป็นวัฒนธรรมของความกลมเกลียวและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นต้นแบบแห่งความยุติธรรมที่มีชีวิตในสังคมไทยร่วมสมัย การส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ สร้างเป็นองค์ความรู้ “LOTUS 4B Model” คือ L-ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมความสามัคคี O-องค์ความรู้ที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ T-บุคลิกภาพที่มีความสงบภายใน U-ยึดมั่นในจริยธรรม S-การเสียสละ และ 4B คือหลักธรรม 4 หมวด คือ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 ผสมกันเป็น “ดอกบัวแห่งธรรมะ” คือ กลีบบัว เกสรบัว กลีบเลี้ยง ก้านบัว และรากบัว โดยแต่ละองค์ประกอบมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้เชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งสะท้อนพลังแห่งความเมตตา ปัญญา จริยธรรม ความสงบ และความเสียสละอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้พิพากษา; ศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6; พุทธบูรณาการ

Abstract

The research article aimed to: 1) examine the principles and approaches in the performance of lay judges in the Juvenile and Family Court Region 6; 2) explore the Buddhist doctrines that strengthen collaborative performance among lay judges; and 3) propose a model of integrating Buddhist principles to strengthen the professional duties of lay judges in the Juvenile and Family Courts, Region VI. The study employed qualitative research methodology, combining documents with field work through in-depth interviews. Key informants were purposefully selected, comprising a total of 27 individuals, including both Buddhist monks and lay judges. Data were analyzed using descriptive and interpretive methods.

The research findings revealed that five core qualities that characterize the effective performance of lay judges: 1) Leadership that fosters unity, 2) Observant human nature, 3) Tranquil personality, 4) Upholding ethics, and 5) Selflessness. These qualities are reinforced by 4 key Buddhist doctrines: 4 *Brahmavihāra* which form the foundation of compassionate thinking; 4 *Iddhipāda* which serve as internal motivation; 4 *Saṅghavattū* which guide team relationships; and 6 *Sāraṇīyadhamma* which foster a culture of harmony and mutual trust—together embodying a living model of justice for contemporary Thai society. These findings are synthesized into the “LOTUS 4B Model”: L–Leadership that fosters unity; O–Observant human nature; T–Tranquility personality; U–Upholding ethics; and S–Selflessness. 4B refers to the integration of the four aforementioned Buddhist

doctrines represented metaphorically as parts of a lotus—petals, stamen, sepals, stem, and roots—each component includes clear indicators measurable both quantitatively and qualitatively. This model embodies the deep power of compassion, wisdom, ethical integrity, inner peace, and selfless service, offering a holistic and sustainable framework for strengthening the juvenile justice system in Thailand.

Keywords: Judge; Juvenile and Family Court Region 6; Buddhist Integration

บทนำ

คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นบุคคลสำคัญในการร่วมพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตลอดจนปฏิบัติภารกิจในการบำบัด ฟื้นฟู และส่งเสริมให้เยาวชนกลับมาเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดให้ต้องมี ผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมพิจารณาคดีเคียงข้างผู้พิพากษาอาชีพ เพื่อสะท้อนเสียงของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาตรา 15 และมาตรา 23 กำหนดไว้ว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องมี ผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คน ซึ่งอย่างน้อย 1 คน ต้องเป็นสตรี จึงเป็น องค์คณะพิจารณาคดีได้ ผู้พิพากษาสมทบ คือ บุคคลซึ่งเป็นผู้แทนในสังคมที่ผ่านการคัดเลือกจากศาลยุติธรรมให้มาปฏิบัติ หน้าที่ในทางตุลาการ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดคดีครอบครัว และคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ หรือส่วนได้เสีย รวมทั้งให้การอบรม บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคม แนวทางการปฏิบัติงานของคณะผู้พิพากษาสมทบแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มงานเกี่ยวกับอรรถคดี 2) งานเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน 3) งานเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม³

ประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ถาวร เศษมะพล เลขานุการศาลยุติธรรมประจำภาค 6 บันทึกไว้ว่า ในปี 2547 เปลี่ยนชื่อคณะบุคคลจาก “ชมรมผู้พิพากษาสมทบศาลยุติธรรมในภาค 6” เป็น “คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6” ในปี 2548 เพื่อให้ยึดโยงกับศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง นายศิริพงษ์ วงษ์ศิริวิลาศ ประธานคณะกรรมการจึงเสนอให้อธิบดีและรองอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นที่ เป็นคณะที่ปรึกษากิตติมศักดิ์โดยตำแหน่งอีกคณะหนึ่งด้วย และนายสุรพล เอี่ยมอริคม อธิบดีผู้พิพากษาภาค 6 ออกคำสั่งจัดตั้ง “คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6” เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2548 และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ในวันเดียวกันนั้นทำให้ “คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและ

³ สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว, คู่มือการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว, 2563), หน้า 18–21.

ครอบครัวภาค 6” มีความเป็นเอกภาพครบถ้วนสมบูรณ์ครอบคลุมได้ทั้ง 9 จังหวัด (ปัจจุบัน 10 จังหวัด) ในภาคเหนือตอนล่างอันเป็น เขตอำนาจของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 6 รวมระยะเวลาการดำเนินการก่อตั้ง เป็นเวลา 1 ปี 10 เดือน 3 วัน จึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพผู้พิพากษาสมทบในด้านการฝึกอบรมแก้ไขฟื้นฟูสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และเพื่อให้ผู้พิพากษาสมทบร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดอย่างเป็นเอกภาพ อันเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณของศาลยุติธรรมภายใต้กฎหมายระเบียบข้อบังคับจริยธรรมและการทำองค์กรศาลยุติธรรมอันเกี่ยวข้องกับผู้พิพากษาสมทบ รวมทั้งเพื่อให้พิพากษาสมทบมีโอกาสจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์อันเป็นประโยชน์ต่อเด็กเยาวชนรวมทั้งจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างบทบาทพันธกิจของศาลยุติธรรม ให้เป็นหลักของสังคมและเป็นที่พึ่งของประชาชนเพื่อเข้าร่วมหรือสนับสนุนการดำเนินงานหรือกิจกรรมของศาลยุติธรรมที่ราชอาณาจักร โดยเฉพาะศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาค 6 และสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 6 เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะของผู้พิพากษาสมทบให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อประสานและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกลางกับศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดทั่วราชอาณาจักร⁴

อย่างไรก็ดี การดำเนินงานของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ที่ครอบคลุม 10 จังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ยังคงเผชิญกับข้อท้าทายหลายประการ ทั้งในด้านการประสานงาน การดำเนินกิจกรรมที่ขาดเอกภาพ การขาดความเข้าใจในหลักการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ตลอดจนการขาดกลไกเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการทำงานในฐานะเจ้าพนักงานตุลาการ แนวทางการปฏิบัติงานข้อที่ 28 ผู้พิพากษาสมทบพึงส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะในการทำงานร่วมกันคำอธิบายผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัวในคดีอาญาและปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของบุตรผู้เยาว์ ในคดีครอบครัวและส่งเสริมสันติภาพครอบครัว ผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนต่างได้รับการคัดสรรจากบุคคลในชุมชนซึ่งประสบความสำเร็จในชีวิตและมีศักยภาพสูง แต่งานของผู้พิพากษาสมทบเป็นงานอาสาสมัครหรืองานจิตอาสาทั้งเป็นงานหนักและที่เสียสละตนจึงต้องอาศัยความร่วมมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชนซึ่งจะก่อให้เกิดผลงานที่มีเอกภาพมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล⁵

⁴ คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6, **คู่มือผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6**, (พิษณุโลก: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรสิทธิ์กราฟิค, 2566), หน้า 152.

⁵ สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, **แนวทางการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการผู้พิพากษาสมทบ, 2562), หน้า 28.

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบ จึงมิได้อยู่เพียงที่ ประสพการณ์หรือความสามารถส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับ “ความเข้มแข็งภายใน” ที่ ประกอบด้วย ความเข้าใจในมนุษย์ การมีจิตอาสาอย่างมั่นคง ความสงบภายใน ความสามารถในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเสียสละเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหัวใจของการทำงาน ร่วมกันเป็นหลักยึดเหนี่ยว การปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เพื่อ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนและเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเพื่อให้ผู้พิพากษาสมทบร่วมกัน ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดอย่างเป็นเอกภาพ อันเป็นการ เผยแพร่เกียรติคุณของศาลยุติธรรมภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ จริยธรรม และวัฒนธรรมองค์กร ศาลยุติธรรมอันเกี่ยวข้องกับผู้พิพากษาสมทบ⁶

พระพุทธศาสนาได้เสนอหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะเหล่านี้ไว้อย่าง ลึกซึ้ง ได้แก่ พรหมวิหาร 4 ซึ่งเน้นการมีเมตตาธรรมต่อผู้อื่น สังคหวัตถุ 4 ที่เน้นการเอื้อเพื่อแบ่งปัน อิทธิบาท 4 ที่เน้นพลังภายในใจ และสาราณียธรรม 6 ที่สร้างวัฒนธรรมแห่งความปรองดองและไว้วางใจ หากหลักธรรมเหล่านี้ถูกนำมาผนวกรวมอย่างเป็นระบบ จะสามารถสร้าง “รูปแบบการส่งเสริมความ เข้มแข็ง” ที่ตอบเจตยัการกิจของผู้พิพากษาสมทบได้อย่างแท้จริง ภายใต้อำนาจหน้าที่และการบริหาร ราชการของผู้รับผิดชอบราชการศาลในภาค 6 จำเป็นต้องมีหลักการบริหารงานร่วมกัน ตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ขาดการบริหารงานที่ดี ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้สำเร็จผล อันเป็นหลักการที่สามารถนำมา ใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในเชิงพุทธบูรณาการและนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันเป็นหลักการที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยนำมาประยุกต์ใช้เชิงพุทธ บูรณาการให้เป็นแนวทางที่ชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาและเสนอแนวทางใหม่ในการส่งเสริม ความเข้มแข็งของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 โดย อาศัยแนวคิด “พุทธบูรณาการ” อันประกอบด้วยหลักธรรมทั้ง 4 หมวดข้างต้น เพื่อพัฒนาแบบจำลอง การปฏิบัติงานที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และเหมาะสมกับบริบทของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย เพื่อเกิด ประโยชน์ต่อองค์กรสังคมและประเทศชาติ ต่อไป

⁶ สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6, รายงานแผนยุทธศาสตร์การบริหารงานและพัฒนา ศักยภาพผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6, 2565), หน้า 38.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ทำภารกิจร่วมกันของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชิงพุทธ บูรณาการ” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

- 1) แหล่งข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ ในส่วนการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัย ศึกษาข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ จากแหล่งข้อมูลในชั้นปฐมภูมิจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2562 เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 และหลักธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6
- 2) แหล่งข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ จากแหล่งข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ จากอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2560 เพื่อศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือตำราวิชาการ เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชิงพุทธบูรณาการ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ด้านจริยธรรม คุณธรรม อุดมการณ์ และด้านบริหารจัดการ
- 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6
- 3) ศึกษาแนวคิดในการปฏิบัติหน้าที่กับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้
- 4) นำเสนอความรู้รูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว เชิงพุทธบูรณาการ

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เป็นการวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม โดยให้มีความสอดคล้องและ สัมพันธ์กัน โดยประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย 1) ประธานศาลฎีกา 2) นายชาติชายกิจ กริชชาญชัย ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 6 (อดีตอธิบดีผู้พิพากษาภาค 6) 3) อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง 4) อธิบดีผู้พิพากษา ภาค 6 และ 5) เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

กลุ่มที่ 2 คือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัดในภาค 6 รวม 10 ท่าน

กลุ่มที่ 3 คือ ประธานผู้พิพากษาสมทบ และผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัดในภาค 6 รวม 10 ท่าน

กลุ่มที่ 4 คือ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนารวม 2 รูป จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตพื้นที่เก็บข้อมูลขอบเขตพื้นที่เก็บข้อมูลที่ ศาลเยาวชนและครอบครัวในภาค 6 ทั้งหมด 10 จังหวัด ดังนี้ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัด กำแพงเพชร จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดตาก จังหวัดแม่สอด จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

กำหนดระยะเวลาเพื่อใช้ในการศึกษาริวิจัย เป็นระยะเวลา 5 เดือน (นับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุมัติหัวข้อวิจัย)

ผลการวิจัย

1. **หลักการและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6** ผลการวิจัยพบว่า หลักการและแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 มิได้จำกัดอยู่เพียงบทบาทในกระบวนการยุติธรรมเชิงกฎหมาย หากแต่แสดงถึงการยกระดับบทบาทไปสู่ “ผู้เยียวยาด้วยความเข้าใจในมนุษย์” โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นกรอบคิดสำคัญในการประกอบวิชาชีพ พบว่า ผู้พิพากษาสมทบที่มีประสิทธิภาพสูง มีคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมความสามัคคี ซึ่งสะท้อนการบริหารความสัมพันธ์ด้วยการฟังและสร้างฉันทามติ, (2) องค์กรความรู้ที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งแสดงผ่านความรู้จิตวิทยาเด็กและการวิเคราะห์บริบทชีวิต, (3) บุคลิกภาพที่มีความสงบภายใน ซึ่งเอื้อต่อการเป็นพื้นที่ปลอดภัยทางใจ, (4) การยึดมั่นในจริยธรรม ที่เน้นความเมตตา กรุณา และอุเบกขา และ (5) การเสียสละ เพื่อการช่วยเหลือเยาวชนอย่างแท้จริง เมื่อเทียบเคียงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 จะพบว่าแต่ละหลักธรรมสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางจิตใจ ที่มงาน และระบบการทำงานได้อย่างเป็นองค์รวม นำไปสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงเมตตา (Compassionate Justice) ที่ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ

โดยสรุป การวิจัยนี้ได้ยืนยันว่า “ผู้พิพากษาสมทบ” ไม่ใช่เพียงผู้ร่วมพิจารณาคดี แต่เป็น “กัลยาณมิตรแห่งความยุติธรรม” ผู้ทำงานโดยมีธรรมะเป็นแกนกลาง ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบของการพัฒนาระบบยุติธรรมไทยในยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ทำภารกิจร่วมกันของ คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรม 4 หมวด ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4, และสาราณียธรรม 6 มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะภายในผู้พิพากษาสมทบให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมดุล มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมนุษย์ ดังนี้

1) พรหมวิหาร 4 ช่วยให้ผู้พิพากษามีจิตเมตตาต่อเยาวชน ไม่ตัดสินด้วยอคติ มีกรุณาในการให้โอกาส มุทิตาในการส่งเสริมกำลังใจ และอุเบกขาในการวางใจเป็นกลาง ซึ่งทำให้ศาลกลายเป็น “พื้นที่ฟื้นฟูมากกว่าลงโทษ”

2) สังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมความสัมพันธ์ในทีม การเสียสละ (ทาน) การใช้ถ้อยคำสร้างสรรค์ (ปิยวาจา) การช่วยเหลือด้วยความจริงใจ (อัตถจริยา) และการเสมอภาค (สมานัตตตา) ช่วยให้เกิดบรรยากาศแห่งความเข้าใจร่วม

3) อิทธิบาท 4 เป็นพลังภายในของผู้ปฏิบัติงาน ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ส่งผลให้ผู้พิพากษามีความตั้งใจเรียนรู้ มีแรงใจในการทำงาน และมีสติปัญญาในการพิจารณาคดีที่ครอบคลุมบริบทของเด็กและครอบครัว

4) สาราณียธรรม 6 ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างทางจริยธรรมและวัฒนธรรมองค์กร สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การให้เกียรติ และการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำให้ศาลกลายเป็นพื้นที่ที่เยียวยาทั้งทีมงานและผู้เกี่ยวข้อง

สรุปจากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ที่มีประสิทธิภาพนั้น มิได้เกิดจากทักษะทางวิชาชีพเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งซึ่งเข้าสู่ทุกมิติของการทำงาน ตั้งแต่ระดับจิตใจจนถึงระดับโครงสร้างองค์กร พรหมวิหาร 4 สร้างกรอบคิดแห่งความเมตตา อิทธิบาท 4 เป็นแรงผลักดันภายใน สังคหวัตถุ 4 เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ในทีม และสาราณียธรรม 6 เป็นวัฒนธรรมของความกลมเกลียวและความไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้ ผู้พิพากษาสมทบจึงมิใช่เพียง “ผู้อยู่ในกระบวนการยุติธรรม” แต่เป็น “ผู้นำพาธรรมะสู่การเยียวยา” ซึ่งสามารถสร้างศาลเยาวชนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย และเป็นต้นแบบแห่งความยุติธรรมที่มีชีวิตในสังคมไทยร่วมสมัย

3. นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยและองค์ความรู้เชิงบูรณาการ พบว่าการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 จำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน และ

หลักพุทธธรรม 4 หมวด ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม และการสังเคราะห์แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถสร้างโมเดลแนวคิดชื่อว่า “LOTUS 4B Model” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการบูรณาการ ธรรมะสู่การปฏิบัติงานอย่างสมดุลและเป็นระบบ LOTUS 4B Model ดังนี้

LOTUS เป็นอักษรย่อของคุณลักษณะ 5 ประการของผู้พิพากษาสมทบ ได้แก่

L–Leadership that fosters unity (ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมความสามัคคี) **กลีบบัว (L)** แสดงถึงความร่วมมือในทีมงานด้วยเมตตาและฉันทามติ

O–Observant Human Nature (องค์ความรู้ที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์) **เกสรบัว (O)** เปรียบเสมือนศูนย์กลางปัญญาที่เข้าใจชีวิตเด็กด้วยอิทธิบาท 4

T–Tranquility Personality (บุคลิกภาพที่มีความสงบภายใน) **กลีบเลี้ยง (T)** คือความสงบที่รองรับการทำงานด้วยพรหมวิหาร 4 และสาราณียธรรม

U–Upholding Ethics (การยึดมั่นในจริยธรรม) **ก้านบัว (U)** คือความมั่นคงในจริยธรรมที่ยึดโยงระบบยุติธรรมให้หน้าเชื่อถือ และ

S–Selflessness (ด้านการเสียสละ) **รากบัว (S)** คือพลังเจียบของการเสียสละด้วยจิตอาสาและความรักในภารกิจ

4B–4 Buddhadhamma คือหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4 หมวด ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 ซึ่งทำหน้าที่เป็น “พลังภายใน” ที่หล่อเลี้ยงคุณลักษณะภายนอกของผู้ปฏิบัติงาน โดยเมื่อผนวกรวมกันแล้ว เปรียบเสมือน “ดอกบัวแห่งธรรมะ” ที่ประกอบด้วยกลีบบัว เกสรบัว กลีบเลี้ยง ก้านบัว และรากบัว ซึ่งต่างสะท้อนพลังแห่งความเมตตา ปัญญา จริยธรรม ความสงบ และความเสียสละอย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า **LOTUS 4B Model** เป็นองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่ไม่เพียงช่วยเสริมพลังภายในให้กับผู้พิพากษาสมทบ แต่ยังวางรากฐานแนวคิดการพัฒนาศาลเยาวชนให้เป็นพื้นที่แห่งความเมตตา ความยุติธรรม และการฟื้นฟูอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับบุคคลและเชิงนโยบายในระบบยุติธรรมของไทยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

หลักการและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ อภิปรายว่า การที่ผู้พิพากษาสมทบสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน ยังมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความเมตตา ความเข้าใจ และการเสียสละ การนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการปฏิบัติงานช่วยให้ผู้พิพากษาสมทบสามารถเข้าใจและเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางจิตใจ ทีมงาน และระบบการทำงานได้อย่างเป็นองค์รวม

ข้อค้นพบของการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานของ ภัทรพร ลันตธาตาพร ผลการวิจัยระบุว่า ผู้พิพากษาสมทบที่สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีคุณลักษณะของ “ผู้นำเชิงบูรณาการ” (integrative leader) ที่ผสมผสานหลักธรรมกับความรู้ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง (change management) และความเข้าใจในหลักจิตวิทยาพฤติกรรมเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Transformative Justice ที่เน้นการเยียวยาความสัมพันธ์ มากกว่าการลงโทษแบบลงหลักเพียงตัวบทกฎหมายเท่านั้น การศึกษาชี้ว่าความสำเร็จของการบริหารการไกล่เกลี่ยในศาลเยาวชนมีได้ขึ้นอยู่กับนโยบายระดับชาติเท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับ “คุณธรรมประจำบทบาท” ของผู้พิพากษาสมทบที่ต้องมีจริยธรรมเชิงพุทธ และสามารถแปรเปลี่ยนบทบาทของตนจาก “ผู้ตัดสิน” มาเป็น “ผู้ประนีประนอมเชิงธรรมะ” ได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม การยึดหลัก พรหมวิหาร 4 โดยเฉพาะ “อุเบกขา” และ “กรุณา” มีผลในการส่งเสริมให้ผู้พิพากษามีฐานคิดที่ตั้งมั่นใน ความเมตตาบนฐานของปัญญา ไม่ใช่อารมณ์ นอกจากนี้ งานวิจัยของ พนิดา ชินสุพลา เรื่อง “การศึกษาการบริหารเปรียบเทียบบทบาทผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว” ได้แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ (spiritual leadership) เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีมในศาลเยาวชน โดยเฉพาะการฟัง การสร้างฉันทามติ และการให้ความเคารพในความแตกต่างของมุมมอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏอย่างชัดเจนในหลัก สังคหวัตถุ 4 โดยเฉพาะใน “สมานัตตตา” และ “ปิยวาจา” งานนี้ยังเน้นย้ำว่า การบริหารความขัดแย้งภายในทีมผู้พิพากษาสมทบไม่สามารถใช้กลไกเชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมี โครงสร้างทางจิตใจ (spiritual infrastructure) ที่มีหลักธรรมเป็นแกนกลาง ที่เสนอให้ภาวะผู้นำแบบร่วมมือ คือหัวใจของการทำงานในศาลเยาวชน

การสอดคล้องกันระหว่างสองงานวิจัยนี้และผลการวิจัยปัจจุบันจึงยืนยันว่า “คุณลักษณะส่วนบุคคล” มิใช่เรื่องรองจากโครงสร้างจริยธรรม แต่เป็น รากฐานภายใน ที่กำหนดคุณภาพของกระบวนการยุติธรรมอย่างลึกซึ้ง และการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะ พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 จึงมิใช่เพียงหลักคำสอน แต่เป็น องค์ประกอบเชิงกลยุทธ์ของการบริหารกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ ที่สามารถตอบโจทย์ความเป็นธรรมที่สมดุลระหว่างกฎหมายกับความเมตตาในสังคมไทยร่วมสมัย

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเยียวยาและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด การนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในมนุษย์ ความเมตตา และการเสียสละ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้พิพากษาสมทบ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยฟื้นฟูและพัฒนาเยาวชนให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี

หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ อภิปรายว่า ผู้พิพากษาสมทบ ไม่ใช่เพียงผู้ร่วมพิจารณาคดี แต่คือ “กัลยาณมิตรแห่งความยุติธรรม” ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในบริบทศาลเยาวชนและครอบครัว ไม่ได้

ตั้งอยู่บนความชำนาญเชิงวิชาชีพเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบูรณาการกรอบคิดแห่งพุทธธรรมเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ จริยปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เยาวชน ครอบครัว และทีมงาน การวางกรอบอธิบายผ่านหลักธรรม ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 จึงมิใช่การจัดหมวดธรรมะเพื่อระดับความรู้ แต่เป็นการเสนอ “ระบบคิดเชิงจิตวิญญาณ” (Spiritualized Framework of Judicial Ethics) ที่แปลงรูปธรรมของการทำหน้าที่ราชการ ให้กลายเป็น “กระบวนการแห่งการเยียวยา” ซึ่งตอบสนองต่อธรรมชาติที่ซับซ้อนของมนุษย์ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ “Judicial Mindfulness” และ “Compassion-based Justice” ในวรรณกรรมวิชาการร่วมสมัยที่ให้ความสำคัญกับ “การตัดสินใจเชิงเมตตา” (compassionate adjudication) อันถือเป็นคุณลักษณะของระบบยุติธรรมที่แท้จริงในสังคมพหุวัฒนธรรมยุคใหม่

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภัทสร ปิยนันทวารินทร์ ได้ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และอิทธิบาท 4 เข้าสู่การบริหารจัดการของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยเสนอว่า “ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ” เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานที่ไม่เน้นเพียงระบบโครงสร้าง แต่ต้องพัฒนาโครงสร้างทางจิตใจควบคู่กัน การใช้เมตตาและอุเบกขาในการตัดสินใจ การใช้ปิยวาจาและสมานัตตตทาในการบริหารทีม และการมีฉันทะ-วิริยะในงานเป็นกลไกที่เสริมสร้างความสมดุลระหว่างการใช้เหตุผลและคุณธรรมในศาลเยาวชน ผลการศึกษายังเสนอโมเดลการบริหารจัดการที่มีหลักธรรมเป็นแกนกลาง เพื่อเปลี่ยนบทบาทของผู้พิพากษาสมทบจาก “ผู้ตัดสิน” สู่ “ผู้เยียวยา” รวมถึงงานวิจัยของ สุวรรณ พิพัฒน์พงศ์ เรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมพุทธศาสนาในการพัฒนาผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว” เป็นคุษฎีนิพนธ์ที่มีเป้าหมายในการวางรากฐาน “กรอบแนวคิดเชิงพุทธบูรณาการ” ซึ่งเชื่อมโยงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ได้แก่ อิทธิบาท 4, พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4 และ สาราณียธรรม 6 เข้ากับบทบาทภายในของผู้พิพากษาสมทบ ทั้งในด้านจิตวิญญาณ การวินิจฉัยเชิงเมตตา และการทำงานเป็นทีมที่สมดุล งานวิจัยเสนอว่าผู้พิพากษาสมทบที่มี “ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา” จะมีแรงผลักดันเชิงจิตใจในการทำหน้าที่อย่างรอบด้าน ขณะเดียวกัน พรหมวิหาร 4 ช่วยปรับทัศนคติต่อผู้กระทำผิดให้เห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ตั้งอยู่บนความเข้าใจ ความเคารพ และการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน สุดท้าย งานวิจัยนี้ได้พัฒนาโมเดล “พุทธบูรณาการ” เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนให้เป็น “ผู้นำเชิงจริยธรรม” ที่สามารถเยียวยาสังคมด้วยธรรมะได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบมิได้เกิดจากบทบาทตามตำแหน่งหรือกระบวนการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเท่านั้น หากแต่เป็นผลจากการบ่มเพาะคุณธรรม ความเข้าใจมนุษย์ และภาวะผู้นำที่หลอมรวมเข้ากับหลักธรรมอย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่าการนำพุทธธรรมมาบูรณาการ ไม่ได้เป็นเพียงเอกลักษณ์ของระบบกฎหมายไทยเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับคุณค่าระดับสากลที่ให้ความสำคัญกับ “การฟื้นฟูมนุษย์” มากกว่าการลงโทษ ทั้งนี้ การบูร

ณาการพรหมวิหาร 4 ทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจที่เอื้อต่อการตัดสินใจที่ดีของเด็กและเยาวชน อิทธิบาท 4 สร้างพลังในการทำงานไม่ให้ทอดย สังคหวัตถุ 4 เสริมสร้างเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์ที่เป็นธรรม และสาราณียธรรม 6 สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน จึงกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษาสมทบคือ “กัลยาณมิตรแห่งความยุติธรรม” ผู้ทำหน้าที่เชิงพุทธบูรณาการในสังคมร่วมสมัยอย่างสง่างาม

ผลการวิจัยและองค์ความรู้เชิงบูรณาการพบว่า การส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 จำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม และการสังเคราะห์แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถสร้างโมเดลแนวคิดชื่อว่า “LOTUS 4B Model” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการบูรณาการธรรมะสู่การปฏิบัติงานอย่างสมดุลและเป็นระบบ LOTUS 4B Model ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักดังนี้

L-Leadership that fosters unity (ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมความสามัคคี) กลีบบัว (L) แสดงถึงความร่วมมือในทีมงานด้วยเมตตาและฉันทามติ

O-Observant Human Nature (องค์ความรู้ที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์) เกสรบัว (O) เปรียบเสมือนศูนย์กลางปัญญาที่เข้าใจชีวิตเด็กด้วยอิทธิบาท 4

T-Tranquility Persondlity (บุคลิกภาพที่มีความสงบภายใน) กลีบเลี้ยง (T) คือความสงบที่รองรับการทำงานด้วยพรหมวิหาร 4 และสาราณียธรรม

U- Upholding Ethics (การยึดมั่นในจริยธรรม) ก้านบัว (U) คือความมั่นคงในจริยธรรมที่ยึดโยงระบบยุติธรรมให้เข้าเนื้อ

S- Selflessness (ด้านการเสียสละ) รากบัว (S) คือพลังเจียบของการเสียสละด้วยจิตอาสาและความรักในการกิจ

4B-4 Buddhadhamma คือหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4 หมวด ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 ซึ่งทำหน้าที่เป็น “พลังภายใน” ที่หล่อเลี้ยงคุณลักษณะภายนอกของผู้ปฏิบัติงาน โดยเมื่อผนวกรวมกันแล้ว เปรียบเสมือน “ดอกบัวแห่งธรรมะ” ที่ประกอบด้วยกลีบบัว เกสรบัว กลีบเลี้ยง ก้านบัว และรากบัว ซึ่งต่างสะท้อนพลังแห่งความเมตตา ปัญญา จริยธรรม ความสงบ และความเสียสละอย่างลึกซึ้ง

รูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ อภิปรายได้ว่า การทำหน้าที่ในศาลเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยมากกว่ากฎหมาย นั่นคือ “พลังภายใน” ที่ขับเคลื่อนด้วยเมตตา ปัญญา ความสงบ และการเสียสละ ซึ่งในที่นี่ LOTUS คือโครงสร้างของคุณลักษณะที่ผู้พิพากษาสมทบจำเป็นต้องมี ในขณะที่ 4B คือพลังแห่งธรรมะที่หล่อเลี้ยง LOTUS ให้มีชีวิต มีความหมาย และมีพลังในการปฏิบัติหน้าที่อย่างยั่งยืน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงวิชาชีพและเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านจิตใจ จริยธรรม ความรู้ และการฟื้นฟูเยาวชนในกระบวนการ

ยุติธรรมไทยร่วมสมัย อันจะนำไปสู่การยกระดับบทบาทของศาลเยาวชนให้เป็นพื้นที่แห่งความยุติธรรมเชิงเมตตา อย่างแท้จริง

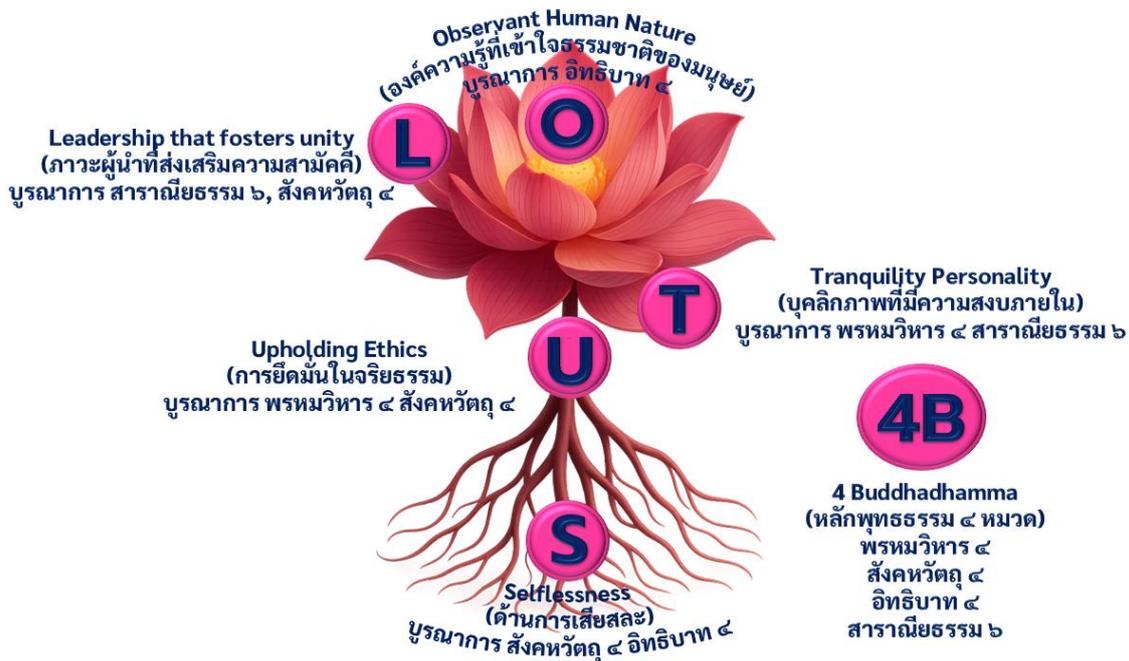
การบูรณาการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน ตันติวิรุฬห์ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการองค์กร 2 ด้าน ได้แก่ 2) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการจัดบุคลากร 4) ด้านการอำนวยความสะดวก 5) ด้านการประสานงาน โดยบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 คือ เมตตา ภาวกรรม (ประพฤติดีสุภาพ จริงใจช่วยเหลือ) เมตตาวจีกรรม (สื่อสารเข้าใจ วาจาสุภาพ ปรีชาหาหรือ) เมตตาโมกรรม (เคารพความคิดผู้อื่น ยึดมั่นจริยธรรม) สาธารณโภคี (มีน้ำใจแบ่งปัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลืองาน) สีสลัมมัญญตา (รักษากฎระเบียบ เรียนรู้กติกา มีวินัย) ทิฏฐิสลัมมัญญตา (เชื่อมั่นในหลักการร่วมกัน) เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลเยาวชนและครอบครัว ได้ผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ คือ สร้างศรัทธาการอำนวยความสะดวก ยกกระดับมาตรฐานการปฏิบัติเป็นสากล ส่งเสริมความรู้และความสามารถบุคลากร สร้างความยุติธรรม ไม่มีอคติ ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมแห่งความสงบร่มเย็น ดูแลเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม นอกจากนี้ งานวิจัยของ สมเกียรติ รัตนโอภาส การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาพัฒนาในการดูแลเยาวชน เมตตา เด็กหรือเยาวชนช่วยแนะนำ แนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้เยาวชนให้หลักศีลธรรมทางพุทธศาสนาอย่างง่าย ๆ ให้เยาวชนได้เข้าใจ และมีความกรุณาต่อเด็กหรือเยาวชนที่เขาอาจหลงผิดและให้ความช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนตามสมควร และมีมุทิตายินดีต่อเยาวชนที่ทำตามคำแนะนำหรือให้คำปรึกษาไป เช่น ตั้งใจช่วยพ่อแม่ทำงานหรือตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้ทำตามก็ยินดีชื่นชมเขา ในบางครั้งบางเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนต้องการระบายออกซึ่งความคิดเห็นให้คำปรึกษาจะต้องมีใจเป็นกลางคืออุเบกขาในการรับฟังและให้คำแนะนำไป ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษายังต้องให้หลักพุทธธรรมเหล่านี้แก่ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับรู้ เพราะผู้ปกครองของเยาวชนเป็นคนสำคัญและมีส่วนช่วยในการที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสะท้อนกับโมเดล LOTUS 4B ของการวิจัยนี้ ที่ชี้ว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้พิพากษาสมทบต้องอาศัยการฝึกฝนทั้งในด้านความคิด ความรู้ และคุณธรรมอย่างสอดคล้องประสานกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย เป็นการบูรณาการอย่างเป็นระบบระหว่าง “คุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ 5 ด้าน” (LOTUS) กับ “หลักพุทธธรรม 4 หมวด (4B)” ได้แก่ พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, อิทธิบาท 4 และสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 เชียงพุทธบูรณาการ ด้วยการนำหลักพุทธธรรม 4 หมวดบูรณาการร่วมกับคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ การเปรียบเทียบแต่ละองค์ประกอบของดอกบัวกับคุณลักษณะและหลักธรรมในพระพุทธานุสา สามารถแสดงให้เห็นถึง

“การผสมผสานพลังภายนอกกับภายใน” และ “ความสมดุลระหว่างรูปธรรมกับนามธรรม” ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นส่วนประกอบของดอกบัว (LOTUS)

ภาพที่ 1 ภาพองค์ความรู้จากการวิจัย LOTUS 4B Model

บทสรุป

LOTUS 4B Model เป็นกรอบแนวคิดเชิงพุทธบูรณาการที่สะท้อนว่า การทำหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนอย่างมีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยทั้ง จริยธรรมส่วนบุคคล ความรู้ภายใน และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานที่ประคับประคองให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีมนุษยธรรม พร้อมทั้งเยียวยาและสร้างความหวังให้กับเยาวชนและครอบครัว ด้วยกระบวนการที่เปี่ยมด้วยความเมตตา ความรู้ และภาวะผู้นำเชิงร่วมมือ ที่เน้นทั้ง “ความเป็นผู้รู้” และ “ความเป็นผู้เมตตา” ไปพร้อมกัน โมเดลนี้ตอบโจทย์การพัฒนา “ความเข้มแข็งภายใน” ที่ส่งผลต่อ “ความน่าเชื่อถือภายนอก” และยังสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีธรรมะเป็นแกนกลางอย่างยั่งยืน จึงไม่เพียงช่วยให้ผู้พิพากษาทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้ศาลกลายเป็นพื้นที่แห่งการเยียวยาอย่างแท้จริงในสังคมไทยร่วมสมัย ซึ่งจะได้นำเสนอองค์ความรู้ในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลวิจัย

1) ควรจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้พิพากษาสมทบที่เชื่อมโยงกับ LOTUS 4B Model อย่างเป็นระบบ เช่น เวิร์กช็อปเรื่อง “การใช้พรหมวิหาร 4 กับการฟื้นฟูเด็ก” หรือ “อิทธิบาท 4 กับภาวะผู้นำของผู้พิพากษาสมทบ” เพื่อให้เกิดการนำหลักธรรมไปใช้จริงในสถานการณ์คดีเยาวชน

2) ส่งเสริมให้ผู้พิพากษาสมทบสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพึ่งอย่างลึกซึ้งและการทำงานเป็นทีม โดยจัดกิจกรรมภายในศาลที่เปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้าน “ธรรมะกับการพิจารณาคดี” เพื่อสะท้อนแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ L-O-T-U-S

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายผลการศึกษานี้ไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวในภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการนำหลักธรรมไปใช้ในบริบทต่าง ๆ รวมถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และรูปแบบการบริหารภายในแต่ละศาล ที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จของโมเดล

2) ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้ LOTUS 4B Model โดยออกแบบเครื่องมือประเมินพฤติกรรมหรือทักษะที่สะท้อนหลักธรรม 4B ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ เพื่อให้เกิดข้อเสนอเชิงหลักฐานที่มีน้ำหนักในระดับเชิงระบบ

เอกสารอ้างอิง

คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6. **คู่มือผู้พิพากษาอำนวยการศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6.** (พิษณุโลก: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุรสิทธิ์กราฟิค, 2566).

สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว. **คู่มือการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว.** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว, 2563).

สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. **แนวทางการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว** (กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการผู้พิพากษาสมทบ, 2562).

สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6. **รายงานแผนยุทธศาสตร์การบริหารงานและพัฒนาศักยภาพผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 6, 2565).

